

Guds ord er ikke bundet — Misjonsstrategi i 1980-årene^x

AV ODD BONDEVIK

I. Innledning

De fleste vil nok gjenkjenne ordene: «Guds ord er ikke bundet». De er talt i en forfølgessituasjon av en misjonær som samtidig var martyr (2.Tim. 2, 9). De ytre forhold var av mindre betydning for ham. Hovedsaken var at Guds ord skulle være fritt, for det er bare i dette budskapet menneskene finner evig frelse.

Det er i dette perspektiv jeg velger å definere begrepet misjonsstrategi. Selvsagt kan en si at misjonsstrategi omfatter alt det misjonene og kirkene er opptatt med, og det er som kjent ikke lite. Likevel har jeg bevisst holdt meg til en snevrere oppfatning. Jeg er her først og fremst opptatt av hvordan vi skal nå enkeltmennesket med det *kristne budskap*. Det betyr ikke at jeg anser politiske forhold, sosial nød osv. for uvedkommende for den kristne misjon. Tvert om, en kristen innsats på disse områder er i høyeste grad påkrevet. La det ikke være noen tvil om det! Men jeg har altså her begrenset meg til en bestemt sektor av misjonens oppgave: å bringe Guds ord til menneskene.

Det er altså Guds ord som skal fram, og det skal skje i en verden som er preget av politiske og sosiale motsetninger. Det er innlysende at vår planlegging må ta hensyn til dette. Vi må være innstilt på at vi kan ha kort tid til rådighet i en del land. Vi må også være forberedt på at de kristne vil møte økende motstand. Misjonen vil antagelig bli utsatt for stadig sterkere kritikk. De kristne kan bli forfulgt for sin tro. Alt dette vil kreve stor realisme i vår strategi. Men det må ikke ta fra oss motet og handlekraften.

^x Foredrag i Norsk Misjonsråd 23. november 1978.

«Guds ord er ikke bundet» sa Paulus. Ordene ble skrevet i et fengsel. De ytre omstendigheter var så ugunstige som vel mulig, men det rokket ikke ved trosfrimodigheten. Det skulle det heller ikke gjøre hos oss.

II. Hvor skal vi satse?

Nå skal en forresten vokte seg for å svartmale situasjonen. Mange steder i verden er også de ytre forhold gode for misjonsarbeid. I tillegg skjer det forandringer i samfunnet som skaper gunstige vilkår for utbredelsen av Guds ord.

Jeg tenker her på de store «*folkevandringer*» som skjer mange steder i verden. Det er av stor misjonsstrategisk betydning å få klarlagt disse forhold, for vi vet at slike vandringar skaper åpenhet for et nytt budskap.

La meg først minne om *storbyene*. Det finnes over 160 millionbyer i verden i dag. En veldig strøm av mennesker er på vei inn i storbysamfunnet. Familiebånd oppløses. Det fører til større frihet fra religiøse konvensjoner, men samtidig til ensomhet, utrygghet og mangel på medmenneskelighet. En bryter opp fra et samfunn som kanskje var preget av animisme og kommer inn i et sekulært industrisamfunn. De mange nyreligiøse bevegelser, f.eks. i Latin-Amerika eller Asia, har her fylt et tomrom. De har på en måte tatt landsbyens plass. Den kristne kirke har nok ikke alltid maktet det samme. Den er kanskje blitt for kald, for lite menneskelig, for vanskelig å forstå. Budskapet når ikke fram. Her er det nødvendig med en radikal forenkling av vår forkynnelse. Samtidig må vi arbeide for å gjøre våre samlinger mer åpne, uformelle og inkluderende.

Det skjer også vandringar fra land til land. Her vil jeg nevne bare et par eksempler. Alt for ca. 100 år siden begynte en stor utvandring fra Kina. I dag bor det ca. 38 millioner kinesere utenfor kommunist-Kina, blant annet i Indo-Kina, Filippinene, Indonesia, Malaysia, Singapore, Thailand, Taiwan og Hong Kong. Fra Afrika kjenner vil til at folk har utvandret til andre afrikanske land for å få arbeid. De er usikre, på jakt etter holdepunkter. Her har det kristne budskap noe å gi dem. Erfaringen viser at mange av dem kan vinnes for evangeliet.

I denne sammenheng kan vi også nevne flyktningene. Dem finner vi over hele verden. Bare i Thailand er det nå, i følge FN's oversikt, bortimot 120.000 av dem. Også Afrika har et flyktningeproblem av store dimensjoner.

Det må være en viktig oppgave for norsk misjon å få mer eksakt viten om alle disse folkevandringerne som skjer i verden i dag. De representerer en utfordring og en mulighet som vi ikke har lov til å overse.

Vi er her inne på et annet forhold som er velkjent fra misjonshistorien.

Når det skjer *sosiale og politiske omveltninger*, ledsages det ofte av åpenhet for evangeliet.

Japan like etter 2. verdenskrig er et eksempel på dette. Vi kan også nevne Korea og Indonesia (etter 1965). Erfaringen viser at det kan bli vanskeligere å nå fram med budskapet når forholdene stabiliserer seg og levestandarden stiger. Det har skjedd i Japan. Enkelte koreanske kristne frykter for at det samme kan skje i Korea.

Det er av betydning for kristen misjon å være klar over disse forhold. Men samtidig må vi vokte oss for å «utnytte» en nødsituasjon til vår fordel. Hovedprinsippet må være å forkynne overalt, uansett ytre forhold. Det er forresten ikke uten videre sikkert at sosialt tilbakevirkende strøk er mer åpne for evangeliet. Fattigdom kan også være en hindring for kirkevekst. Og *når* de fattige tar imot budskapet, er det, som kjent, ikke alltid ut fra en religiøs motivering. Begrepet «ris-kristne» er fremdeles aktuelt. Det forhindrer ikke at vi skal prøve å nå dem med Guds ord.

Ut fra en strategisk vurdering kunne det være nærliggende å satse på andre lag av samfunnet: på folk som er eller vil komme i en *strategisk posisjon*. Likesom Paulus satset på strategiske byer må vi satse på mennesker med innflytelse. På den måten kan vår innsats få stor breddevirkning.

Det er klart at det er mye i et slikt synspunkt. Vi kan jo tenke på *studentverdenen*. I kraft av sin utdanning vil de intellektuelle komme i sentrale posisjoner. Bare i Asia er det over 4 millioner universitetsstudenter (Let the Earth hear His Voice, Lausanne Reference Volume, Minneapolis 1975, side 749 ff.). Studentverdenen i Latin-Amerika, i det fransktalende Afrika og i muslimske land er minst berørt av kristen misjon, men overalt er folk under utdanning en utfordring til misjonsinnsats. Vi vet at de mange steder er åpne for nye impulser.

I denne forbindelse vil jeg også nevne studenter fra den 3. verden som kommer til Europa for å studere. Her trengs økt innsats. I Paris, London og andre universitetsbyer finnes mange asiatiske og afrikanske studenter. Noen av dem er kristne, men står i fare for å miste sin tro. Andre er ikke kristne, men de har forlatt sin kulturelle bakgrunn og er åpne for Guds ord. Alle vil få sentrale posisjoner i sitt hjemland. Jeg tror at vi bør tenke mer alvorlig på å stasjonere misjonærer i europeiske universitetsbyer.

Men vi må også vokte oss for at vårt engasjement i studentverdenen kan få slagside. Professor McGavran mener at tanken med å starte «ovenfra» i samfunnet stort sett ikke har virket i praksis. Middelklassen «har det for godt» (Donald A. McGavran: Understanding Church Growth. Grand Rapids 1973 side 249 f.). I stedet bør en satse på å få fotfeste blant proletariatet.

Jeg vil føye til at det opplagt er en svakhet for kirken i Japan at den ikke har *fotfeste blant arbeidere og bønder*. Der er det de nye religionene har sin styrke. Kirken virker for eksklusiv og intellektualistisk. Slik er det sikkert mange steder i verden.

Konklusjonen må i alle fall bli at vi er kallet til å gå til alle med det kristne budskap — også til dem med liten eller ingen innflytelse. Vi må vokte oss for å tenke «for strategisk» her. Men samtidig er det av interesse å notere seg at religioner ofte etablerer seg — ikke «ovenfra-ned», men «nedenfra-opp». De begynner på grasrota. (Det er imidlertid flere unntak fra denne regel.)

Det beste grasrotarbeid vi har, er arbeid blant *barna*. Jeg skulle ønske at det ble høyere vurdert i vår misjonsstrategi. Våre misjoner har lenge drevet søndagsskoler, barneskoler, barnehager og daghjem, men vi har kanskje ikke oppdaget hvor stor og viktig denne oppgaven er. Vi vet alle at barna er lett påvirkelige. Dertil kommer at det er så uendelig mange av dem. En regner med at omlag halvparten av verdens befolkning består av barn. (Let the Earth hear His Voice side 734). Er da halvparten av våre misjonærer engasjert i barne-evangeliseringen? Det har jeg vanskelig for å tro. Kanskje burde vi rekruttere flere med spesialutdannelse nettopp for arbeidet blant barn. Opplæring av søndagsskolelærere vil her bli en sentral oppgave. Et slikt engasjement kan få store og langsiktige virkninger. En forutsetning er at det blir fulgt opp med et godt ungdomsarbeid.

Ellers er naturligvis *radio/TV* et stadig viktigere middel for å nå ut blant vanlige mennesker. Kassettproduksjon må også nevnes. Så vidt jeg vet tok produksjon av kristne kassetter seg opp flere steder i Afrika etter at Radio Evangeliets Røst i Etiopia ble nedlagt. Vi har også kommet inn i Video-alderen. Selv en ikke-fagmann som jeg forstår at dette kan få betydning for kristen misjon.

Det aner meg at vi må vokte oss for å bli blendet av de store tall og de store perspektiver. Vi bør heller sette oss ned og gjennomtenke rolig og nøkternt hva vi vil med dette. Vi har kanskje ikke alltid hatt en klar nok målsetting. Jeg skal åpent innrømme at jeg ikke kjenner godt nok til disse spørsmål, derfor skal jeg ikke utbre meg mer om dem. Vi er i den lykkelige situasjon at vi har et nyopprettet institutt (IMMI) som sikkert vil kunne hjelpe oss til å legge opp en klok strategi. Vi vet jo at forkynnelse gjennom massemedia kan være en plogspiss for misjonen. Men jeg vet også eksempler på at store pengesummer anvendes på prosjekter som ikke alltid er godt nok gjennomtenkt (jeg sikter blant annet til LWF's multimediaprosjekt i Japan).

III. Kirkevekst og «de homogene grupper».

Det kan sikkert sies mye mer om *hvor* vi bør sette inn våre krefter, men jeg vil nøye meg med dette. I stedet vil jeg si litt om *hvordan* det bør skje.

Kirkevekst-skolen betoner sterkt at vi skal satse på «people-movements». Vi skal dirigere troppene til strøk eller folkegrupper som er åpne for evangeliet i stedet for å stå og stange hodet mot veggen på steder hvor det er få eller ingen resultater. En slik heroisme mener de er forfeilet selv om en ikke benekter at det alltid vil være noen som blir kalt av Gud til en slik tjeneste også. Likevel må hovedprinsippet være: «Win the winnable» (D.A. McGavran: *The Bridges of God. A Study in the Strategy of Missions.* New York 1968 side 109 ff.) Erfaringer fra India viser at kristne som er vunnet via slike folkebevegelser (gruppevis omvendelse), er sterkere enn de som må stå alene som kristne i sitt miljø (McGavran: *Understanding Church Growth* side 151).

Dette er et meget kort resymé av noen tanker i kirkevekstteologien. En kan vel forutsette den kjent også her i Norge. Det er ingen tvil om at vi har verdifulle impulser å hente der. Problemet er imidlertid at en ensidig betoning av disse synspunkter kan være uheldig. Det er forresten McGavran, Wagner og andre av «lærefedrene» klar over. Det må fastholdes at trofasthet i sámannsarbeidet er nødvendig og ikke noe annenrangs misjonsarbeid. Skulle en gå ensidig etter «åpne» områder eller grupper, ville store folkegrupper bli berøvet muligheten for å høre evangeliet.

La meg nevne ett eksempel. Flere steder i Asia er landdistriktene vanskelige å nå med Guds ord. Ikke desto mindre vet vi at over 60 % av Asias befolkning bor på landsbygda. En innsats i byene vil ganske visst få større synlige resultater å vise til. Men det er slett ikke alltid slik at evangeliet så vil spre seg fra byene ut til landsbygda, slik som det av og til påstås. En slik påstand er mange steder en skrivebordsteori. Det må en bevisst misjonsinnsats til. Ellers vil ikke landdistriktene få høre evangeliet. Vi vet at resultatene blir små. De nasjonale kirker, som ofte er meget opptatt av økonomisk selvhjelp, nøler kanskje med å starte opp landsbygd-misjon fordi det blir en økonomisk belastning. Her må misjonene våge å gå mot strømmen. Også landdistriktene skal få høre evangeliet. Det kan ikke være bibelsk å utelukke store deler av Asias befolkning fra dette. Men samtidig vil jeg si at vår *struktur* nok må legges om. Store avstander og små kristenflokker vil måtte føre til et desentralisert arbeidsopplegg der en enkelt arbeider (prest, evangelist, misjonær) må dekke et stort område. Spørsmålet er ikke *om* disse strøk skal misjoneres, men *hvordan* det skal gjøres.

Andre steder er forholdet motsatt, landdistriktene er åpne for evangeliet. Men en tilsvarende problemstilling reiser seg alltid når en står overfor

resistente områder eller folkegrupper. Hensynet til effektivitet og synlige resultater må avveies mot Jesu enkle befaling at *alle* — alle mennesker, alle steder — skal få høre evangeliet.

Men er det ikke slik at evangeliet har lydt overalt? Ikke minst på Lausanne-kongressen i 1974 ble det klart påvist at så ikke er tilfelle. Det finnes en rekke såkalte «homogene enheter» i ethvert land. Det er små eller større enheter som er avgrenset overfor omverdenen kulturelt, sosialt eller språklig. Vi kan nevne kastene i India, eller de mange stammer i Afrika. Evangeliet løper forholdsvis fritt innenfor samme stamme eller kaste, men det når ikke utover grensene uten en bevisst misjonsinnsats. Det er altså ikke nok å plante en kirke i hvert *land*. I så fall kunne en snart anse misjonsoppdraget for fullført. Målsettingen må være å plante en kirke i hver av de «homogene enheter» i mosaikken — en kirke som er tilpasset den kultur og det språk som preger gruppen. (Let the Earth hear His voice s. 213 ff og 226 ff.)

Det verdifulle i disse synspunkter (f.eks. hos professor Ralph Winter) er at de klargjør hvor mye som ennå står igjen å gjøre av misjonsinnsats. Men tankegangen er ikke helt uproblematisk. La oss anvende den på en av de grupper som jeg alt har nevnt i forbifarten, de utvandrede kinesere i Asia. Kulturelt sett lever de ofte isolert og har vanskelig for å bli integrert i det land de nå lever i. En kunne naturligvis legge opp et rent kinesisk misjonsarbeid, språklig og kulturelt tilpasset denne «homogene enhet». Men noe av problemet er at en slik homogen enhet ikke er en statisk størrelse. De eldre er mer preget av sin kinesiske bakgrunn enn de yngre. Ved å starte opp etter professor Winters prinsipper, kan en risikere enten at en «sementerer» det hele, eller at en blir distansert av utviklingen og til slutt blir sittende igjen bare med de gamle mens de yngre føler seg fremmede.

I tillegg reiser det seg et mer prinsipielt spørsmål. La meg tilspisse det slik — er dette en slags «apartheid-teologi»? Dette er slett ikke Winthers intensjon, men i strøk med rase-motsetninger kan det bli oppfattet slik. En må spørre om ikke nettopp de kristne skal ha en enhet over kulturgrenser, sosiale skillelinjer og rasehat. Noe av problemet i Sør-Afrika er vel nettopp at enkelte kristne dessverre foretrekker separate kirker for hver homogen enhet, altså «hvite» og «svarte» kirker.

Men igjen melder det seg en ny tanke, er ikke en slik åpen holdning overfor folk av en annen rase nettopp et resultat av kristen vekst? Er det rett av oss å stille dette som krav til ikke-kristne? Vil ikke det være å sette opp en lovgjærning som betingelse for frelse?

Det kan tenkes at en i begynnerfasen ikke har annen utvei enn å drive et misjonsarbeid i de homogene enheter, avpasset hvert enkelts særpreg.

Men da må det i alle fall være en klar målsetting at en hurtigst mulig må sikte på å overvinne kulturelle og sosiale skillelinjer og oppnå enhet med dem som før var fremmede eller fiender. En altfor strømlinjeformet tilpasning til den sosiale virkelighet kan ganske visst være «effektiv», men den *kan* komme i strid med evangeliets universalitet. (Se for øvrig «Lausanne Occasional Papers No. 1 = Homogeneous Unit». Wheaton 1978.)

IV. Mobilitet

Noe av et hovedpunkt må være *mobilitet og fleksibilitet*. Skal vi nå inn til alle folkegrupper med Guds ord, er det nødvendig. Dessuten er den politiske situasjon slik at vi ikke kan regne med lang tid alle steder. En mobil strategi vil tvinge seg fram enten vi vil eller ikke. Her kommer en ikke utenom det gamle stridsspørsmål: *institusjonenes plass i vårt arbeid*. Det er lett å kritisere det som har vært gjort før. Vi må derfor minne hverandre om at institusjonene har en betydning også utover det rent misjonsstrategiske (i den mening jeg bruker ordet her). De har en sosial og diakonal funksjon som er udiskutabel og meget verdifull. Dette er av verdi selv om ikke et eneste menneske vinnes for evangeliet. Det er aldri forgyeves å hjelpe et nødlidende medmenneske. Tvert om, en slik innsats hører med til vårt oppdrag i verden og må ikke sees på som noe sekundært eller mindreverdige. Den må heller ikke «degraderes» til å bli bare en «plogspiss for evangeliet», i verste fall «lokkemat».

Nå er det imidlertid et faktum at slike sosiale institusjoner blir overtatt av Staten mange steder. Det betyr ikke at vår sosiale innsats opphører, men at den eventuelt må drives på en annen måte.

Men min oppgave er ikke å vurdere dette i og for seg. Jeg har anlagt en noe snevrere synsvinkel, i hvor høy grad tjener institusjonene utbredelsen av Guds ord? Det er klart at de mange steder har en slik funksjon. Hospitaler kan være et kontaktskapende middel. Enkelte steder i Afrika har skolene vært med på å åpne for forkynnelsen — kanskje særlig i strøk der Islam er sterk; der kan institusjonene være den eneste kontaktmuligheten.

Men samtidig må vi våge å være realistiske her. En institusjon er ikke alltid evangeliserende. Som nevnt betyr ikke det at den dermed er verdiløs; men det er viktig at vi setter de rette navn på tingene og ikke kaller alt vi gjør for evangelisering. Vi vet for eksempel at enkelte hospitaler har så stort arbeidspress at en simpelthen ikke får tid til overs for evangelisering. Noen steder har en også problemer med å få kvalifiserte nasjonale medarbeidere som samtidig er *kristne*. Og dersom ikke medarbeiderne er krist-

ne, kan en vel ikke med god samvittighet kalle det en diakonal institusjon. Et annet problem er at institusjonene kan komme til å leve isolert fra det lokale menighetsliv. Jeg kjenner til et kristent pleiehjem i Japan som ikke fungerte diakonalt i egentlig forstand fordi den lokale menighet ikke følte ansvar for institusjonen.

Mitt poeng er ikke å avskaffe institusjonene, men å forankre diakonien i menigheten. En diakonal innsats er nemlig meget nødvendig. Urbaniseringen har bare økt behovet. Det er sikkert rett at selve *evangeliseringen* også vil lide dersom diakonien mangler. Håkon Fjose sier det slik om Vest-Madagaskar: «Eg vågar difor å påstå at den relative mangel på diakoni er ein av hovedgrunnane til at misjonsarbeidet står i stampe». (Diakonos 9/78 side 15) Han sikter her først og fremst til menighetsdiakoni.

Vi vet at det er forfeilet strategi å drive evangelisering *i stedet for* de lokale kristne. På samme måte må det være galt at misjonsorganisasjonene utøver diakoni *i stedet for* de troende. I et hedensk samfunn trenges både motivering for- og opplæring i- diakonal innsats. I Japan har en lagt vekt på nettopp å la de troende selv få utføre diakoni (Helge Gudmundsens rapport i Diakonos 9/78). Dette motiverings- og opplæringsarbeid må gjøres uansett om en har diakonale institusjoner eller ei. Mangler det, kan det få uheldige konsekvenser. Den politiske situasjon kan medføre at vi må trekke oss ut på kort varsel. Det kan også hende at myndighetene tar over institusjonene. Da kan en oppleve at kirken blir stående uten noen som helst form for diakonal virksomhet. Det hele var avhengig av innsats utenfra i form av økonomisk støtte og personell. Få av de lokale kristne er opplært til diakoni. Det hele faller sammen. Det er tragisk i og for seg. Og i neste omgang vil også evangeliseringen lide.

Mitt poeng er altså ikke at vi skal rive ned institusjonene, men at vi — enten vi har slike eller ikke — må arbeide for at kirken kan fungere diakonalt også uten vår hjelp. Og i de tilfelle vi starter opp nytt arbeid, bør vi realistisk regne med at reising av store institusjoner i de fjerreste tilfeller blir aktuelt. Den labile situasjon tilsier at vi ikke starter opp noe som kan binde oss, våre midler og vårt personell. Ellers er det klart at det her sikkert vil variere fra land til land. Noen «dogmatisk riktig» universal-løsning finnes ikke.

V. Prioritering av forkynnelsen

En hovedmålsetting i alt det som her er sagt, er dette: å rette et kritisk søkelys mot vår *disponering av ressursene*. Her må vi være villige til å være ærlige. Går en for stor del av vårt budsjett til prosjekter som ikke tjener

evangeliseringen? Budsjettene for norsk misjon har hatt en veldig økning i de siste år. Antall misjonærer har ikke økt tilsvarende. (Se NOTM 4/1978 s. 196). Videre er det et faktum at misjonærene i altfor høy grad brukes til arbeid som ikke er direkte evangeliserende. Dette er jo et gammelt problem, men vi har ikke lov å slå oss til ro her. Vi må stadig presse på for å prioritere evangelisering og kirkeplanting. At en misjonær settes til administrative stillinger kan selvsagt være nødvendig i visse tilfelle. Vi vet også at enkelte kirker ber oss å bemanne ledige prestestillinger. Det er ingen tvil om at en også som menighetsprest kan ha en misjonerende funksjon. Det skjer både ved direkte kontakt med ikke-kristne i miljøet og ved oppbyggelsen av de troende til en levende menighet som i seg selv er den beste misjonær.

Likevel må vi ikke miste av syne vårt spesielle kall. Guds ord må ikke bindes. Det må ut til nye mennesker og nye steder der «Kristi navn ikke er kjent» (Rom. 15, 20 f.). En altfor sterk betoning av *kirken* og *dens* liv kan føre til at dynamikken forsvinner, og hele vårt arbeid kan bli innadventd. En overordnet målsetting må alltid være å øke forkynnelsesfrekvensen, for dette er det eneste som kan skape tro (Rom. 10, 17).

Det er antagelig nødvendig å klargjøre hva som er vår selvforståelse som *misjon*. I våre samtaler med våre samarbeidspartnere må dette bli et sentralt punkt. Vi har fått det spesielle kall å krysse grenser med evangeliet. Dette oppdrag har vi sammen med de unge kirker — det må være helt klart. Også de har et misjonsoppdrag, og det er mye som taler for at også de unge kirker trenger misjonerende strukturer, (misjonsavdelinger) ved siden av de faste menighetsstrukturer (Ralph Winter: *The Warp and the Woof. Organizing for Mission. Pasadena 1970.*). Det er altså overhodet ikke på tale å forbeholde misjonsoppgaven for den hvite mann. Den problematikken bør vi etter hvert legge bak oss.

Men jeg tror nok at det er nødvendig å poengtere på ny at vi i norsk misjon *har* fått kallet til å *misjonere*. Ikke alt vi settes til harmonerer like lett med dette oppdraget.

De unge kirker er i stigende grad selv blitt misjonerende. I Asia sendes det ut stadig flere misjonærer fra asiatiske kirker og misjoner. Det er en gledelig og riktig utvikling. Vår oppgave er ikke å styre dette, men vi kan gå sammen med dem dersom de ønsker vår hjelp.

Det er ett punkt hvor vi i norsk misjon kan yte et bidrag her, og det er i kristen *ledertrening*. Fremdeles vil vi nok sende lærere til teologiske institusjoner samt støtte dem økonomisk, men jeg tror at det vil bli stadig mer nødvendig å prioritere *utdannelsen av nasjonale prestelærere*. Erfaringen viser jo at misjonærens virketid blir kortere. Dessuten er situasjonen usik-

ker rent politisk. En kan derfor ikke bygge opp preste- og bibelskolene omkring misjonærene. Mange steder er det heller ikke lett for en misjonær å forstå landets kultur til bunns. Derfor vil vi nok få se stadig tydeligere at det er de nasjonale medarbeidere som vil representere det stabile element ved disse skoler. Det betyr ikke at vår innsats her opphører, men det betyr at den i noen grad må omlegges. Jeg tror ikke at norsk misjon alltid har satset nok akkurat på dette punkt. Vi må være villige til å yte økonomisk og praktisk hjelp til videreutdanning og hjelp til utarbeidelse (eventuelt oversettelse) av lærebøker. Det haster med å hjelpe våre presteskoler og bibelskoler til å fungere selv om vi skulle bli nødt til å trekke oss ut. Mange steder er det nok *evangelistene* som er i den mest strategiske posisjon. Det er de som betyr noe på lokalplanet. I det hele er opplæringen av lekfolket uhyre viktig.

Våre medarbeidere må også bli åndelig og teologisk forberedt på den situasjon som kan oppstå i en totalitær stat. På alle nivåer i kirkene er en slik opplæring i dag nødvendig.

Jeg vet ikke om en skal være optimist eller pessimist når det gjelder de ytre forhold for misjonen i årene som kommer. Vi vil fortsette å sende ut misjonærer så mye vi bare kan. Men i alle fall må vi alltid være forberedt på en rask tilbaketrekning. Større årvåkenhet angående sosial og politisk utvikling er påkrevet. Jeg er redd for at norsk misjon av og til har vært for dårlig eller for ensidig informert.

Det ser ut til at vi vil få et hardere klima både hjemme og ute. Vi vil bli utsatt for press av ulike slag. Opinionen kan vende seg mot oss. Land kan stenges for misjon. Det betyr ikke stans for misjonsarbeidet, men det vil nok medføre at vi må finne andre måter å gjøre det på. Kanskje norsk misjon i 80-årene vil bli preget av ortodoks teologi og uortodokse metoder. For vi har ikke lov å innstille vårt misjonsarbeid. Men vi må være villige til å droppe metoder som har utspilt sin rolle. Kanskje må vi la den gamle tanke om «ikke-profesjonelle misjonærer» komme til heder og verdighet igjen. De kan komme inn i land som ellers er stengt for mer tradisjonelt misjonsarbeid.

Kristne mange steder må forberede seg på martyriet. La oss da minne hverandre om at martyrium også, ja egentlig, betyr vitnesbyrd. Kristi fiender kan prøve å binde de kristne. Men Guds ord er ikke bundet. Det var det avgjørende for den store apostel. Måtte det være det også for oss.

De ytre forhold for misjon kan være så ulike. Det er en ting som ikke skifter, og det er Jesu befaling om misjon. Derfor er nedtrapping av vår misjonsinnsats helt utenkelig for meg. Ytre hendinger får oss ikke til å nedtrappe. Men det må nok føre til at vi «skjerper oss», bruker vår opp-

finnsomhet og finner nye veier. Behovet er større enn noensinne. Asia som i dag har 80 % av verdens ikke-kristne befolkning, er for eksempel neglisjert av kristen misjon. Bare ca. 30 % av norske misjonærer arbeider der. (NOTM 4/78 s. 195.) Vår innsats i Asia er faktisk blitt mindre (prosentvis) i de siste år. Dette har sine lett forklarlige grunner, men ikke desto mindre er det urovekkende. Et annet forsømt område er de muslimske land. Vi vet litt om hva en misjonsinnsats her vil kreve, men vi har ikke lov til å la utfordringen bli liggende.